

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
16/47-2

Vår dato:
02.06.2016

Innspill til humaniorameldingen

Universitets- og høgskolerådet (UHR) takker for invitasjon til å gi innspill til arbeidet med ny stortingsmelding om humanistisk forskning og utdanning (Humaniorameldingen). UHR viser i sitt svar til bidraget fra Det nasjonale fakultetsmøtet for humanistiske fag, som legges ved i sin helhet. UHRs styre slutter seg til fakultetsmøtets innspill og anser dette som sitt hovedbidrag. (Dokumentet er også sendt direkte fra fakultetsmøtet til Kunnskapdepartementet.)

UHR imøteser en stortingsmelding som kan bidra til et mer positivt bilde av humaniora, som i mange sammenhenger er fremstilt som innadventd og lite dagsaktuell. Følgende hovedtemaer er kommentert: Humanioras bidrag inn mot de store samfunnsutfordringene, samfunns- og arbeidslivsrelevans i studieprogrammene, fremmedspråksatsingen, lærerutdanning, finansiering av humaniorafagene, nasjonale studieprogram og behovet for nasjonale analyser og undersøkelser av frafall.

Det foreligger også innspill fra UHRs utdanningsutvalg, museumsutvalg og Nasjonal fagstrategisk enhet for samisk høyere utdanning og forskning som alle styrker fakultetsmøtets uttalelse på vesentlige punkter.

Humaniora bidrar med selve dannelsesgrunnlaget som all høyere utdanning er tuftet på, og det kan være gode grunner til å styrke en komponent som ex. phil. i bachelorutdanningene. Institusjonene bør bli bedre på å knytte undervisningen tettere opp mot arbeidslivet, og det bør etableres tiltak for spesielle talenter i humanistiske fag, slik det lenge er gjort innen real- og idrettsfag. Det foreligger også en bekymring om at prioritering av fordypningsfag som norsk, matematikk og engelsk i den nye lærerutdanningen på mastergradsnivå vil kunne ramme praksisfeltet og skolens samfunnsoppdrag, hvis man ikke lykkes med å utdanne høyt kvalifiserte lærere i alle fag.

Universitetsmuseene forvalter hovedmengden av landets kultur- og naturarv. Samlingenes betydning som det reservoar som humanistisk forskning henter sin empiri om fortiden fra, bør tydeliggjøres. Arkeologiske funn utgjør ofte den eneste kilden til forskning på vår forhistorie. Museene kan bidra til kritisk refleksjon rundt store samfunnsmessige utfordringer, og de etnografiske samlingene har spesiell relevans med tanke på utfordringene innen migrasjon og integrering. Museene er arenaer for dialog med samfunnet og har således en sentral rolle i demokratisering av kunnskap. De tilbyr også pedagogiske opplegg for skoleklasser, noe som bidrar til å skape interesse for forskning allerede tidlig i utdanningsløpet.

Samisk forskning og urfolksforskning består av tverr- og flerfaglige temaer som har sin hovedtyngde innen humaniora og samfunnsvitenskap, slik Butenschøn-utvalget har pekt på.

Det dreier seg om revitalisering av språk, litteraturens rolle til å håndtere historiske trauma, historisk og rettshistorisk forskning, forståelse av flerkulturelle samfunn og minoriteters tilknytning til og plass i pluralistiske, liberale stater. Betydningen av arbeidet med flerspråklighet og språkkontakt kan ikke understrekes nok, noe som knytter an til hovedtemaer som de store samfunnsutfordringene, fremmedspråksatsing og lærerutdanningen.

De store samfunnsutfordringene er identifisert og definert i regjeringens langtidsplan for høyere utdanning og forskning fram mot 2024 og i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020. Dette er viktige utgangspunkter for å løfte fram humanioras rolle i fremtidige nasjonale og internasjonale forsknings- og utdanningsstrategier, ikke bare som hjelpedisiplin, men som grunnleggende forutsetning for å forstå menneskelige handlinger og aktivitet, og å analysere og fortolke den menneskeskapede kulturen i fortid og nåtid. Med en ny stortingsmelding om humaniora ser vi muligheten til ikke bare å løfte fram et forsknings- og utdanningsområde, men også å tydeliggjøre hvordan humaniora inngår som en nødvendig faktor i det tverrfaglige samarbeidet som må ligge til grunn for å løse de store utfordringene som verdenssamfunnet står overfor.

Vennlig hilsen

Alf Rasmussen
generalsekretær

Rakel Christina Granaas
seniorrådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Vedlegg:

Innspill fra Det nasjonale fakultetsmøte for humanistiske fag
Innspill fra Nasjonalt råd for lærerutdanning. Innspillet kom for sent til at det kunne innarbeides i UHRs fellesdokument, og er derfor ikke vurdert av UHRs styre.

NASJONALT FAKULTETSMØTE FOR HUMANISTISKE FAG

Til: UHR

Dato: 26.5.2016

Humaniorameldingen – innspill fra Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag

---

Nasjonalt fakultetsmøte for humanistiske fag viser til invitasjon fra KD om innspill til arbeidet med Humaniorameldingen. Fakultetsmøtet er svært tilfreds med at statsråden har tatt initiativ til en egen stortingsmelding om humanistisk forskning og utdanning, som skal trekke opp viktige politiske rammer for humaniora de kommende årene.

Det gir fagområdet vårt en kjærkommen politisk oppmerksomhet og mulighet til å drøfte utfordringer og løfte fram muligheter vi som forskningsfelleskap og utdanningsområde står overfor. Det har vært tendenser til mye negativ vinklet omtale knyttet til humaniora de senere årene; om vanskelige økonomiske rammevilkår, om nedlegging av fagtilbud, om sviktende rekruttering, frafall og dårlig gjennomstrømning, om HF-kandidatenes utfordringer på arbeidsmarkedet, om manglende publisering internasjonalt etc. Fakultetsmøtet vil ikke underslå at vi står overfor en rekke utfordringer, men vil samtidig understreke betydningen av å vise fram alt det positive som skjer. For dagens humanioramiljøer er ikke passive tilskuere til de store samfunnsprosessene og -endringene, men bidrar på dagsaktuelle områder med kompetanse, utdanning og forskning. Mange av våre fagansatte deltar aktivt i samfunnsdebatten, i minst like stor grad som representanter fra andre fagområder. Vi viser også til programerklæringen som de humanistiske fakultetene i fellesskap har sluttet seg til: «*Humanioras samfunnsmandat – program for fornyelse*» der vi løfter fram noen områder der vi ønsker å spille en tydeligere og mer offensiv samfunnsrolle.

Fakultetsmøtet forventer derfor at meldingen bidrar til å korrigere bildet av humaniora som innovervendt og lite dagsaktuell. Vi er sikker på at innspillene fra institusjonene og ikke minst rapportene fra NRF sin evaluering av humaniora, vil bidra med mange gode eksempler på utdanning, forskning og formidling med høy grad av samfunnsrelevans. Men potensialet til å styrke utdanningen vår, med tilstrekkelig bredde, spissing og kvalitet, er absolutt til stede. Det samme gjelder forskningen, og da særlig inn mot de store tverrfaglige forskningssatsingene. Det ligger også et potensiale i å få enda flere av våre fagansatte til å drive en mer utadrettet formidling av sine forskningsresultater, og slik sett i større grad være med å sette dagsorden i samfunnsdebatten.

Fakultetsmøtet understreker at vårt innspill ikke dekker alle de problemstillingene KD har bedt institusjonene om å gi innspill på, men har valgt ut følgende tema:

- Humanioras bidrag inn mot de store samfunnsutfordringene
- Samfunns- og arbeidslivsrelevans i studieprogrammene
- Fremmedspråkssatsingen

- Lærerutdanningen
- Finansieringen av humaniorafagene
- Nasjonale studieprogram
- Behovet for nasjonale analyser og undersøkelser på frafall mm

Vi har m.a.o. valgt å ikke gi innspill på temaet fagintern relevans, og går heller ikke så detaljert inn på problematikken knyttet til arbeidslivsrelevans. Det betyr ikke at fakultetsmøtet anser dette for å være mindre viktige tema, tvert imot, men at det blir godt dekket av innspillene fra våre respektive medlemsinstitusjoner. I den forbindelse er det viktig å understreke at fakultetsmøtet består av syv fakulteter med til dels ulik fagprofil og tilnærming til en del av de problemstillingene KD har bedt om innspill på, noe som også gjenspeiles i eksemplene på aktuelle og samfunnsrelevante forskningsprosjekter og andre tiltak som blir trukket fram i de institusjonsvise innspillene.

Humaniora og samfunnsutfordringene

Samfunnsutfordringene, slik de er definert i regjeringens langtidsplan for høyere utdanning og forskning fram mot 2024 og i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon «Horizon 2020», er det viktigste utgangspunktet når vi skal diskutere vår – humanioras – rolle i de framtidige nasjonale og internasjonale forskningssatsingene. Fakultetsmøtet er imidlertid ikke tilfreds med at humanioras rolle i så liten grad er nevnt i forbindelse med regjeringens langtidsplan. Der vi er nevnt er det knyttet til bidrag inn mot større tverrfaglige satsinger, blant en av mange faglige bidragsytere. Dette er en viktig funksjon vi har og som vi ønsker å videreutvikle, men gjenspeiler samtidig synet på humaniora som først og fremst en *hjelpedisiplin*, ikke som en selvstendig bidragsyter i løsningen av de store samfunnsutfordringene. Vi må derfor i stor grad selv peke ut områder hvor vi mener vår forskning og utdanning er helt nødvendig for å kunne løse samfunnsutfordringene. Nettopp dette oppfatter vi som mye av oppdraget i forbindelse med Humaniorameldingen. Vi håper derfor at resultatet av meldingsarbeidet kan bidra til å supplere langtidsplanen på dette punktet.

Alle de store samfunnsutfordringene, som eksempelvis klimaendringene og flyktningkrisen, har sitt utspring i menneskelige handlinger og aktivitet, og berører alle områder av samfunnet; kultur, kommunikasjon, økonomi og politikk. Mye av kjernen i humaniora handler om å forstå, analysere og fortolke den menneskeskapte kulturen i fortid og i nåtid; måten vi setter spor etter oss, måten vi kommuniserer og interagerer og måten vi tenker og skaper på, inklusive hvordan vi finner løsninger på de utfordringer vi står overfor. Humanioras kunnskaper og perspektiver er derfor helt nødvendig i forståelsen av og dermed løsningen på de store samfunnsutfordringene.

Men uavhengig av de aktuelle samfunnsutfordringene spiller humaniora en avgjørende rolle som bærer av grunnleggende verdier og livsnødvendig kunnskap i all samfunns- og sivilisasjonsbygging: De lange historiske tidslinjene, religion, språk, kunst, kultur, filosofi og normative verdier, som gir nyttig kunnskap i seg selv og som bidrar til å sette fenomen og hendelser inn en større sammenheng. Humanistisk forskning stiller samfunnsdiagnoser og utdyper de store spørsmålene om samfunnets retning, om livets verdi og hva et menneske er. Et samfunn som kun interesserer seg for øyeblikket, nåtiden, økonomisk nytte og akutt problemløsning er ikke levedyktig. Å kjenne historien og ha et kritisk forhold til den er vesentlig for samfunnsutviklingen. Dette perspektivet er også viktig å synliggjøre i Humaniorameldingen, da det på mange måter representerer humanioras viktigste funksjon i møte med samfunnsutfordringene.

Ut over det som her er nevnt vil fakultetsmøtet peke på følgende områder der humanistisk forskning og kompetanse er nødvendig i forståelsen av og løsningen på de store samfunnsutfordringene:

- *Migrasjon og integrering*

Dette er opplagt en av de største og mest aktuelle samfunnsutfordringene vi står overfor. Vi regner derfor med at dette temaet vil bli koblet til de satsingsområdene regjeringen har meislet ut i langtidsplanen når den revideres. Et delaspekt i dette er sikkerhet og faktorer som påvirker oppfatningen av sikkerhet både på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Humanioras selvstendige og helt nødvendige bidrag her er åpenbar med vår kompetanse innenfor språk, kommunikasjon, kultur, religion og historie.

- *Teknologiutviklingen*

Forskning innenfor f.eks. nanoteknologi og bioteknologi gir humaniora en unik mulighet til å spille en mer aktiv og selvstendig rolle: Det er stor grad av politisk enighet om at disse forskningsområdene ikke kan overlates til teknologene alene. I grunnprinsippene i Horizon 2020 – [Responsible research & innovation](#) – som skal legges til grunn i all EU-forskning, er dette veldig tydelig formulert. Humanistisk forskning, med bl.a. kompetanse innen filosofisk grunnlagsetikk, språk og kommunikasjon, historiske og kulturelle endringsprosesser, er helt nødvendig for å forstå de etiske, kulturelle og samfunnsmessige konsekvensene av teknologiutviklingen og teknologisk forskning, og kompleksiteten knyttet til disse prosessene.

- *Klima/Energi/Miljø*

Klimatrusselen gjør at vi står overfor en omfattende samfunnsreformasjon som ikke bare krever nye teknologier, men endringer i politikk, praksiser, forståelsesformer og visjoner. Gjennomføring av en slik omstilling er ikke mulig uten humanistisk forskning som kan bidra til å sette disse elementene i sammenheng, for å unngå tendensen til at dette betraktes som en ren teknologisk, naturvitenskaplig eller politisk problemstilling.

- *Helse og velferdsstat*

Det er grunn til å tro at det vil skje store endringer i finansieringen og organiseringen av velferdsstatstjenestene de neste årene, knyttet til demografiske endringer og teknologiutvikling. Det er viktig at de humanistiske fagene inkluderes i satsninger initiert av andre fagområder og utvikler egne tilnærminger til hvordan utfordringene kan løses innenfor rammene av velferdsstatens grunnleggende ideer. Et mer spesifikt forskningsområde under dette hovedtemaet der humanister har bidratt over lengre tid, er *helsekommunikasjon*, med forskere fra bl.a. fagområder som litteraturvitenskap og anvendt språkvitenskap.

Dette er eksempler på noen sentrale politikkområder der humanistisk forskning kan spille en mer aktiv og selvstendig rolle i årene framover.

Samfunns- og arbeidslivsrelevans i studieprogrammene

Fakultetsmøtet viser også til ulike tiltak som er satt i verk for å styrke samfunns- og arbeidslivsrelevansen i studieprogrammene (jf. tidl. innsendt dokumentasjon til prosjektgruppa i KD om dette). Eksempler på slike tiltak er tilrettelegging for samarbeid med bedrifter og organisasjoner i forbindelse med arbeid med bachelor- og masteroppgaver, studie- og karriereveiledning, praksis- og

hospiteringsordninger i studieprogrammene, og etablering av tverrfaglig studiesamarbeid for å kunne svare bedre på behovene i arbeidslivet.

Fakultetsmøtet vil understreke at arbeidslivsrelevans ikke kan måles i studieprogresjon eller i produksjon av studiepoeng, men først og fremst i oppfatningen og i opplevelsen av hva som er relevant kunnskap for studentene i møte med arbeidslivet. Humaniorakandidatene bidrar som viktige ressurser i arbeidslivet på de fleste av de områdene som er nevnt over (migrasjon, integrering, klima, miljø etc.). Vi vil særlig framheve våre kandidaters evne til tverrfaglig samarbeid, i tillegg til evnen til fordypning i mer fagspesifikke problemstillinger. For å fortsette å fokusere på dette kreves muligheter for eksperimentering og kryssing mellom faggrenser og disipliner. De fleste humanioradisiplinene er i dag dyktige til å inkludere studentaktiv forskning i sine program, og det er viktig å legge til rette for at dette kan fortsette, slik at studentene våre går videre som både kunnskapsrike forskningsformidlere og samfunnsoppdaterte arbeidstakere.

Fakultetsmøtet mener det er viktig å legge til rette for arbeidslivskontakt i løpet av studiene; for å minske overgangen fra studier til arbeidsliv, og for å tydeliggjøre fagområdets arbeidslivsrelevans. Men slike tiltak krever ofte tilleggsressurser i forhold til ordinær drift og undervisning. For å fortsette og videreutvikle det arbeidet som gjøres rundt på institusjonene i dag på dette feltet, må derfor mulige insentivordninger drøftes.

Vi viser ellers til innspillene fra institusjonene på dette punktet som vil kunne gi flere eksempler og utdype noe av det vi her har nevnt.

Fremmedspråksatsingen

Nasjonalt fakultetsmøte har som KD kjenner til tatt initiativ til en fremmedspråksatsing, og i den forbindelse nedsatt en arbeidsgruppe som har hatt som mandat å foreslå noen overordnede tiltak. Bakgrunnen for initiativet ligger i det faktum at særlig U&H-sektoren sliter med rekrutteringen til flere fremmedspråk, og i særdeleshet til sentrale europeiske språk som fransk og tysk. Dette gjelder også de videregående skolene; for få elever velger fremmedspråk som programfag, selv om det her er store regionale forskjeller. Effekten av sviktende rekruttering på ett nivå blir raskt virksom for hele utdanningssektoren: Dårlig rekruttering til f.eks. master i fransk og tysk på universitetene, gjør at mange videregående skoler ikke får rekruttert kvalifiserte lærere i fransk og tysk, osv. De negative ringvirkningene vil merkes også på andre samfunnssektorer, i offentlig forvaltning og tjenestevirksomhet og i næringslivet, der det blir framhevet et økende behov for kompetanse i fremmedspråk.

Vi har også merket oss en økende interesse for situasjonen for fremmedspråkene fra politisk hold, ved at departementet med statsråden i spissen tidligere i år gikk ut med tiltak for å øke interessen for Tyskland og det tyske språket. Dette understreker en felles interesse for en større og mer målrettet satsing på fremmedspråk innenfor utdanningssystemet som helhet og blant mottakere av fremmedspråkskompetanse på ulike samfunnssektorer.

Fakultetsmøtet understreker at ett av hovedmålene med fremmedspråksinitiativet er å oppnå større rikspolitisk interesse og engasjement for saken. Dersom vi skal oppnå økt rekruttering til fremmedspråk på alle nivå i utdanningssystemet og styrke forståelsen for behovet for fremmedspråkskompetanse i næringsliv og i offentlig sektor, er det etter vår oppfatning nødvendig

med en politisk prioritering à la det realfagssatsingen representerer. Det betyr at fakultetsmøtet ikke kan videreføre dette initiativet uten at det skjer i nært samarbeid med KD. Primært ønsker fakultetsmøtet at KD tar hovedeierskap til prosessen framover, og der fakultetsmøtet kan være rådgivende innspillsorgan. Fakultetsmøtet ønsker derfor å komme i rask dialog med KD om den videre behandlingen av saken.

Fakultetsmøtet finner det naturlig at situasjonen for fremmedspråkene omhandles som et særskilt tema i Humaniorameldingen.

Lærerutdanningen

Vår felles programerklæring slår fast at humaniora skal spille en aktiv rolle i lærerutdanningene. Humaniora gir i dag sentrale bidrag til norsk skole og lærerutdanning. Dette er tydelig gjennom at tre av skolens grunnleggende ferdigheter er typiske for humanistiske fag: *å kunne lese, skrive og uttrykke seg muntlig*. Gjennom språket får elevene tilgang til verden og kan skape mening, uttrykke sammenhenger og formulere nye spørsmål. Vi vil også peke på at opplæringslovens formålsparagraf omhandler kjernepunkter i humaniora, blant annet gjennom vektlegging av at opplæring skal gi «historisk og kulturell innsikt og forankring».

Også i Ludvigsen-utvalgets rapporter om fremtidens skole vises det til hvordan flere av kompetanseområdene for fornyelse av skolens innhold berører viktige elementer innenfor humaniora. Humaniora er leverandør av innhold til skolen gjennom en rekke fagdisipliner i språk, litteratur, historie, religion, filosofi og estetiske fag, men også nært knyttet til viktige metoder og arbeidsformer i skolen, som dialog, drøfting, analyse og fortolkning, samt kreative og skapende uttrykksformer. Her må de humanistiske fagene tre tydeligere fram og bli mer konkret, for eksempel hvordan historiefaget bidrar til helheten, og hvordan tidlig start av fremmedspråk kan bidra til samfunnsoppdraget til skolen i en globalisert verden, til økt interkulturell kompetanse. I kortformat vil vi framheve følgende områder der humaniora skal gi avgjørende bidrag til skolen og lærerutdanningen:

- *Humaniora skal bidra til kritisk tenkning og refleksjon*
- *Humaniora skal utvikle språk- og tekstkompetanse*
- *Humaniora skal bidra til å styrke identitets- og kulturforståelse*
- *Humaniora skal bidra til å utvikle etisk kompetanse*
- *Humaniora skal utvikle relevante undervisnings- og arbeidsformer*
- *Humaniora skal styrke sammenhengen mellom forskningsfag, studiefag og skolefag*

Finansieringen av humaniorafagene

Dagens finansieringssystem følger i stor grad fakultetsgrensene der lavere grads studier innenfor humaniora og samfunnsvitenskap er plassert i lavest kategori (F), mens masterprogrammene våre er plassert i en mellomkategori (D). Det samme gjelder de 5-årige integrerte lektorutdanningene. Det finnes noen få unntak på lavere grad – bl.a. er utøvende musikkutdanning, som er organisert under humaniorafakultetene ved UiB og NTNU, plassert i nest høyeste kategori (B) på både BA- og MA-nivå. Men dette er rene profesjonsutdanninger og kan slik sett ikke regnes til humaniorafagene per se.

Fakultetsmøtet mener det er grunn til å reise spørsmål om denne kategoriseringen er riktig i forhold til reelle kostnader med en del av studiene våre, gitt at læringsmål og kvalitetshensyn skal definere kategoriseringen. Til sammenligning er lavere grads studier innenfor realfag plassert på et høyere kostnadsnivå enn humaniora, selv om et fag som eksempelvis matematikk neppe kan beskrives som mer kostnadsintensivt enn de fleste humaniorafagene. Vi regner med at deler av denne problematikken vil bli drøftet i forbindelse med stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning. Etter fakultetsmøtets syn er det vanskelig å komme utenom en drøfting av finansieringssystemet og de økonomiske rammevilkårene, her under ulike økonomiske insitamenter og virkemidler, når vi skal drøfte tiltak for styrking av kvaliteten i utdanningen innenfor humaniorafagene.

Som nevnt innledningsvis er humaniora preget av et mangfold og en stor spennvidde av fag og studieprogram. Ikke minst har vi en rekke små fag der vi ikke kan regne med særlig stor studenttilstrømning i årene framover, uansett hvor mye ressurser vi bruker på markedsføring og promotering. Teoretisk lingvistikk, fonetikk, latin, gresk, hindi, sanskrit og semittisk språkvitenskap er eksempler på slike fag. Det betyr ikke at dette er mindre viktige fag innenfor rammen av hva humanistisk forskning og utdanning bør inneholde av fagportefølje, sett i et større kunnskapspolitisk perspektiv. Men det koster å opprettholde denne store bredden av fagtilbud.

Generelt inneholder humaniora mange fremmedspråk, på landsbasis rundt 20. Det er stor variasjon i tilstrømning til og interesse for fremmedspråkene, men vi har nevnt at vi særlig sliter med rekrutteringen til fransk og tysk. Felles for fremmedspråkene er at de jevnt over er mer undervisningsintensive enn mange av de andre humaniorafagene, med vektlegging på muntlig og skriftlig språkferdighetstrening. Dette er helt nødvendige komponenter i forhold til kvalitet og læringsmål, men er også kostnadsdrivende faktorer som i dagens situasjon må finansieres gjennom en omfordeling internt ved fakultetene. Det gjør språkfagene veldig sårbare, og kan føre til at faglig prioritering på dette området er av økonomisk art, ikke faglig.

I forbindelse med finansieringskategoriene vil vi også trekke fram arkeologi, som finnes både ved UiO, UiB, NTNU og UiT. Arkeologistudiene er kostbare studier med bl.a. opplæring i konservering og feltarkeologisk metode, og ligger på mange måter i grenselandet mellom disiplin og profesjon.

Ved humaniorafakultetene tilbys også en rekke tverrfaglige studieprogram der flere av de har en profesjonslignende målsetting og innretning. Eksempler på slike program er Musikkteknologi (NTNU), Digital kultur (UiB), Museologi og kulturarvstudier (UiO) og Kulturminneforvaltning (NTNU). Felles for flere av disse programmene er vektleggingen av praksisopplæring, gjerne gjennom en hospiteringsordning. Disse studieprogrammene svarer i stor grad på erklærte behov på arbeidsmarkedet blant mottakerne av kandidatene våre, og bidrar slik sett til å styrke den arbeidslivsrelevante profilen i studiene. Poenget her er ikke å foreslå en eventuelt egen kategorisering av slike program, men å understreke at slike studieprogram drar ekstra kostnader som må finansieres ved en intern omfordeling.

Fakultetsmøtet mener at fremmedspråk generelt og arkeologistudiene med profesjonskomponenter som konservering, feltarkeologisk metode og hospitering, må gis større uttelling i forhold til dagens kategoriseringer innenfor finansieringssystemet. Vi vet ennå ikke resultatene av de forslag til endringer i finansieringssystemet som ekspertgruppa la fram i 2015, men mener at spørsmålet om finansieringen av humaniorafagene må drøftes i Humaniorameldingen i lys av det som her er nevnt.

Fakultetsmøtet forutsetter at en eventuell endring i kategoriseringen av deler av den humanistiske fagporteføljen ikke går på bekostningen av den generelle basisbevilgningen til fagene våre. I motsatt fall må andre økonomiske virkemidler drøftes.

Nasjonale studieprogram

Fakultetsmøtet ønsker at Humaniorameldingen drøfter rammer og betingelser for større satsing på *nasjonale studieprogram*. Målet med nasjonale samarbeidsprogram bør være to-delt:

- bidra til en kvalitetsheving av dagens tilbud
- gjøre det mulig å opprettholde utsatte fag nasjonalt

Foreløpig har det skjedd lite konkret på feltet, men UiO og NTNU har inngått en intensjonsavtale på rektornivå om utredning av nasjonale bilaterale studieprogram mellom de to institusjonene. HF-fakultetene ved UiO og NTNU har som følge av det tatt initiativ til drøfting av to mulige samarbeidsprosjekter innenfor denne rammen: Det ene dreier seg om samarbeid mellom de musikkteknologiske fagmiljøene ved UiO og NTNU om opprettelse av et felles internasjonalt (engelskspråklig) studieprogram i musikkteknologi med få studieplasser og tett studentoppfølging. Det er positiv interesse for dette i begge fagmiljøer, men er foreløpig på utredningsstadiet. Det andre dreier seg om et mulig samarbeid mellom museologi ved UiO og kulturminneforvaltning ved NTNU. Det må også nevnes at det foregår et utredningsarbeid om et felles nordisk studieprogram innenfor logopedi, med UiA, NTNU og Lunds universitet som deltakere.

Når det gjelder samarbeid om *utsatte fag*, er det satt i verk noen tiltak i SAK-regi samt drøftet ytterligere noen mulig tiltak. Her kan nevnes samarbeid om:

- *MA i tysk og fransk* (UiB og NTNU - iverksatt)
- *BA i spansk* (UiT og NTNU - skal iverksettes f.o.m. studieåret 2016/17)
- *Emnetilbud i hebraisk* (UiB og NTNU - er under utredning)
- *Klassiske fag med nasjonale kurs i Roma og Athen* (UiO, UiB, NTNU - er under utredning)

Felles for disse tiltakene er at det er samarbeid om deler av eller enkeltemner i et studieprogram. Nasjonale studieprogram fordrer et mer omfattende og integrert samarbeid om *hele* studieprogrammet. Her kan tenkes ulike modeller (fellesgrad med et felles vitnemål, samarbeidsgrad med delt vitnemål ol.). Fakultetsmøtet mener at idéen om nasjonale studieprogram må utvikles videre, og at dette kan være en god løsning særlig for små og utsatte fagtilbud. Det er derfor ønskelig at dette spørsmålet utredes i forbindelse med Humaniorameldingen.

Dersom KD ønsker en større satsing på nasjonale studieprogram, bør det vurderes å sette av egne prosjektmidler til tiltaket. Det kan også være fornuftig å først prøve ut et par piloter på bakgrunn av de initiativ som allerede er tatt, eventuelt også bygd på noen av de tiltakene som i dag går i regi av SAK-samarbeidet.

Behovet for nasjonale analyser og undersøkelser på frafall mm

I drøftingen av innspillssaken på fakultetsmøtet kom det fram et ønske om felles nasjonale undersøkelser og analyser knyttet til frafall og gjennomføring innenfor studieprogrammene og om HF-kandidatenes stilling på arbeidsmarkedet. Det er gjennomført en del undersøkelser på institusjonsnivå på bl.a. frafall som vi kan dele og dra nytte av i fellesskap, men dette er ikke

tilstrekkelig for å kunne danne seg et helhetlig nasjonalt bilde av HF-kandidatenes studieatferd og deres stilling på arbeidsmarkedet.

Av lokale undersøkelser på frafall på BA-programmene, som er høyt, ser vi bl.a. at mange av studentene ikke hadde intensjon om å fullføre en hel grad, men kun deler av graden, ofte begrenset til et årsstudium. Vi har også sett at det er stor studiemobilitet på lavere grad; studentene flytter både mellom studieprogram, fakulteter og institusjoner i løpet av studietiden. Slike forhold påvirker i stor grad det *registrerte* frafallet på programnivå og skaper et mer negativt bilde enn det i realiteten er, hvis en ser dette på individnivå. Mye handler også om forventninger hos de som blir tatt opp som ikke er realistiske eller bygger på feiltolkninger (om krav til begynnernivå o.l.). Vi har også sett at det er en sammenheng mellom inntakskvalitet og frafallshyppighet på BA-programmene.

Vår erfaring ut fra lokale undersøkelser er at slike mer «tekniske» forhold påvirker frafallsstatistikken langt mer enn eventuell mangel på læringstrykk eller studiekvalitet. Dette er det svært interessant å finne mer ut av, men her mangler vi altså større og mer dyptgående nasjonale undersøkelser og analyser. Det samme gjelder mer spesifikke undersøkelser på HF-kandidatenes stilling på arbeidsmarkedet.

Fakultetsmøtet ønsker derfor at KD nå i forbindelse med Humaniorameldingen går i dialog med NIFU og drøfter behovet for større nasjonale undersøkelser og analyser knyttet til de tema som her er nevnt. Vi antar at dette også er svært relevant som underlag i arbeidet med stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.